

BALDURION

NAUKA O TRENINGU

KRYTYCZNY PRZEGLĄD LITERATURY

Monohydrat kreatyny: co naprawdę mówią badania

Krytyczny przegląd literatury dla profesjonalistów treningu

RODOLFO A. CALVO JAUBERT

TRENER PERSONALNY I INSTRUKTOR SIŁOWNI

[BALDURION.COM](https://baldurion.com)

SIERPIEŃ 2026

STRESZCZENIE

Monohydrat kreatyny to suplement ergogeniczny o największej liczbie badań w nauce o sporcie. Dowody potwierdzają efekt **rzeczywisty, ale umiarkowany** na masę beztłuszczową i na wydolność w krótkich wysiłkach o wysokiej intensywności.

Trzy niuanse, które przekaz marketingowy zwykle pomija:

1. Wielkość efektu na hipertrofię, gdy mierzy się ją obrazowaniem bezpośrednim, jest **bardzo mała** ($g \approx 0,11$).
2. Efekt jest **fizjologicznie odwracalny**: nie zmienia mięśnia w sposób trwały.
3. Istnieje **znaczna zmienność międzyosobnicza**, w dużej mierze wyznaczona przez wyjściowe zapasy wewnątrzmięśniowe.

Wniosek praktyczny: to **wzmacniacz treningu**, a nie warunek konieczny. Jego brak w dobrze zbudowanej diecie nie stanowi deficytu.

1. Podstawy fizjologiczne

Kreatyna jest pochodną aminokwasów, syntetyzowaną endogennie w wątrobie, nerkach i trzustce z glicyny, argininy i metioniny, a z diety pozyskiwaną głównie z mięsa i ryb. Około 95% zasobów organizmu magazynowanych jest w mięśniach szkieletowych, w przybliżonej proporcji dwóch trzecich jako fosfokreatyna (PCr) i jednej trzeciej jako kreatyna wolna.

Układ fosfagenowy działa jak bufor energetyczny: kinaza kreatynowa katalizuje przeniesienie grupy fosforanowej z PCr na ADP, odtwarzając ATP w ułamkach sekundy. Ten układ jest czynnikiem ograniczającym w wysiłkach maksymalnych trwających około 0-10 sekund oraz w regeneracji między seriami.

Suplementacja podnosi wewnątrzmięśniową zawartość kreatyny o 20% do 40% u osób z niskimi zapasami wyjściowymi, aż do pułapu fizjologicznego około 150-160 mmol/kg masy suchej.

Kluczowy wniosek: efekt zależy od odległości między poziomem wyjściowym a tym pułapem. Kto jest już blisko nasycenia, ma niewielki zapas poprawy.

PROSTYM JĘZYKIEM

Mięsień trzyma akumulator szybkiego startu. Kreatyna napęnia ten akumulator. Jeśli jest już prawie pełny, bo jadasz mięso i ryby, dolewanie niewiele zmieni: zbiornik ma pokrywę.

2. Wpływ na masę mięśniową

2.1 Oszacowanie zbiorcze

Metaanaliza dawka-odpowiedź obejmująca 61 badań kontrolowanych ($n \approx 1457$) wykazała wzrost masy beztłuszczowej o 1,39 kg (95% CI: 1,07-1,70; $p < 0,001$) i masy ciała o 0,89 kg (95% CI: 0,76-1,01) w porównaniu z kontrolą, bez istotnych efektów na masę tłuszczową, BMI ani procent tkanki tłuszczowej.

WAŻNA, NIEINTUICYJNA UWAGA

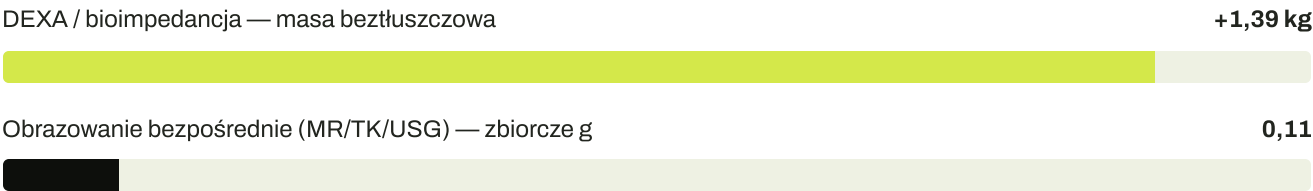
W tej analizie osoby **trenujące** zyskały *więcej* masy beztłuszczowej niż początkujący (1,82 kg vs. 1,23 kg), choć różnica między grupami **nie osiągnęła istotności statystycznej**. To osłabia rozpowszechnione przekonanie, że kreatyna „przestaje działać” u doświadczonego zawodnika. Uczciwy wniosek jest taki, że dostępne dowody **nie wykazują** wyższości żadnej z grup.

2.2 Problem pomiaru

Tu leży sedno debaty metodologicznej. Kreatyna jest osmotycznie aktywna: jej gromadzenie wewnątrz komórki wciąga wodę. DEXA i bioimpedancja **nie rozróżniają** nowej tkanki kurczliwej od wody wewnątrzkomórkowej. Oba są liczone jako „masa beztłuszczowa”.

Gdy stosuje się **obrazowanie bezpośrednie** (MR, TK, USG), efekt drastycznie maleje. Metaanaliza Burke i wsp. (2023), obejmująca 44 wyniki z 10 badań RCT trwających co najmniej 6 tygodni, dała oszacowanie zbiorcze **0,11** (95% przedział wiarygodności: -0,02 do 0,25) — efekt **bardzo mały** na korzyść kreatyny, z przedziałem przechodzącym przez zero.

RYCINA 1 · EFEKT ZALEŻY OD NARZĘDZIA POMIARU

Skala względna. Różnica nie wynika z dawki ani z populacji: wynika z tego, co jest mierzone. Woda wewnątrzkomórkowa liczy się jako masa beztłuszczowa w DEXA, ale nie w obrazowaniu bezpośrednim.

2.3 Badanie, które oddzieliło wodę od mięśnia

Desai i wsp. (2025), UNSW Sydney, zaprojektowali 13-tygodniowe badanie RCT właśnie po to, by rozwiązać ten problem. 63 uczestników (34 kobiety, 29 mężczyzn; 31 ± 8 lat) przydzielono losowo do 5 g/dobę monohydratu lub do kontroli, z trzema pomiarami DEXA:

FAZA	CZAS	WYNIK
T1 → T2: <i>wash-in</i> , bez treningu	7 dni	Grupa kreatyny zyskała ~0,5 kg więcej masy beztłuszczowej
T2 → T3: trening nadzorowany	12 tygodni	Brak różnicy między grupami
Razem	13 tygodni	Obie grupy: ~2 kg masy beztłuszczowej

Logika projektu jest elegancka: uchwycenie retencji wody *przed* wprowadzeniem bodźca treningowego sprawia, że wszystko, co zyskano później, można przypisać treningowi. I tam kreatyna nie wniosła nic wymiernego.

Autorzy zauważają, że 5 g/dobę może być niewystarczające dla celu hipertroficznego, a 12 tygodni może być zbyt krótkim okresem, by wykryć efekt kumulacyjny. To ograniczenia uzasadnione, nie wymówki.

3. O odwracalności: „czy efekty są tymczasowe?”

Tak, efekt bezpośredni jest tymczasowy. Nie istnieje mechanizm, przez który kreatyna trwale zmieniałaby tkankę mięśniową.

Po odstawieniu suplementacji:

- Zapasy PCr stopniowo spadają w kierunku poziomu wyjściowego, typowo w ciągu **4 do 6 tygodni**. Niektóre badania z biopsją odnotowały wartości nadal podwyższone po 30 dniach, co wskazuje, że powrót jest wolniejszy, niż zwykle się zakłada.
- Powiązana woda wewnątrzkomórkowa zostaje utracona, wraz z odpowiadającym spadkiem masy ciała (zwykle 1-2 kg).
- Wydolność w powtarzanych wysiłkach o wysokiej intensywności wraca do poziomu wyjściowego.

Niuanś, który naprawdę ma znaczenie: nie cofa się **praca wykonana**. Jeśli przez miesiące suplementacja pozwalała wykonać jedno czy dwa dodatkowe powtórzenia w serii, ta dodatkowa objętość wywołała adaptację strukturalną i nerwową, która pozostaje. Kreatyna nie buduje mięśnia; pozwala niektórym trenować nieco więcej.

Dlatego najtrafniejszy opis to **wzmacniacz zależny od bodźca**: bez treningu nie daje hipertrofii, a przy bodźcu już zoptymalizowanym margines, który może wzmocnić, jest niewielki.

PROSTYM JĘZYKIEM

Jeśli odstawisz kreatynę, w ciągu kilku tygodni stracisz wodę i niewielką przewagę w wydolności. Nie stracisz mięśnia, który zbudowałeś, trenując z nią: to już jest twoje.

4. Zmienność odpowiedzi

Nie wszyscy reagują tak samo. Udokumentowane czynniki:

Zapasy wyjściowe. Czynnikiem dominującym. Wegetarianie i weganie, u których podaż z diety jest praktycznie zerowa, mają zapasy o 20-30% niższe i wykazują największe przyrosty bezwzględne.

Skład włókien. Wyższy udział włókien typu II wiąże się z większym wychwytem i większą korzyścią funkcjonalną, ponieważ układ fosfagenowy jest w tych włóknach proporcjonalnie istotniejszy.

Zwyczajowa podaż z diety. Około 1-2 g/dobę u osoby wszystkożernej regularnie jadającej czerwone mięso i ryby, co zbliża ją do pułapu nasycenia samą dietą.

Całkowita masa mięśniowa. Wyznacza bezwzględną zdolność magazynowania.

Szacuje się, że od 20% do 30% populacji to „osoby niereagujące” w zakresie wzrostu wewnątrzmięśniowej PCr. To nie porażka protokołu: po prostu nie było deficytu do wyrównania.

5. Bezpieczeństwo

5.1 Czynność nerek

Badania kontrolowane u osób zdrowych nie wykazały pogorszenia czynności nerek przy dawkach konwencjonalnych (3-5 g/dobę podtrzymująco), nawet w obserwacji wieloletniej.

ISTOTNE OSTRZEŻENIE KLINICZNE

Kreatyna podnosi **kreatyninę w surowicy** na drodze konwersji nieenzymatycznej. Może to dać nieprawidłowy wynik laboratoryjny bez żadnego zaburzenia czynności nerek. Konieczne jest poinformowanie lekarza przed badaniem krwi lub odstawienie 3-4 tygodnie wcześniej, aby uniknąć błędnego rozpoznania choroby nerek.

W istniejącej wcześniej chorobie nerek decyzja należy do lekarza prowadzącego, a nie do trenera.

5.2 Utrata włosów

Mit pochodzi z jednego badania u zawodników rugby (2009), które odnotowało wzrost DHT po fazie ładowania, nigdy nie mierząc włosów.

Lak i wsp. (2025) przeprowadzili pierwsze badanie RCT oceniające bezpośrednio mieszek włosowy: 45 mężczyzn trenujących siłowo (18-40 lat), 5 g/dobę monohydratu vs. 5 g maltodekstryny, 12 tygodni, z pomiarem testosteronu całkowitego i wolnego, DHT, gęstości włosów, liczby jednostek mieszkowych i grubości włosa.

Wynik: brak interakcji grupa $\times$ czas w jakiegokolwiek zmiennej hormonalnej czy włosowej ($p > 0,05$). Brak różnic w DHT, stosunku DHT/testosteron ani w parametrach wzrostu włosów.

Ograniczenia warte uznania: badanie ukończyło 38 osób, nie było przesiewu genetycznego w kierunku predyspozycji do łysienia androgenowego, a trichogram jest narzędziem dyskusyjnym. Dowody są uspokajające, ale nie rozstrzygające.

5.3 Pozostałe kwestie

- **Skurcze i odwodnienie:** dane kontrolowane nie potwierdzają wzrostu częstości; kilka badań sugeruje wręcz przeciwnie w warunkach upału.
- **Dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego:** możliwe przy wysokich dawkach jednorazowych (>10 g). Ustępują po podzieleniu dawki.
- **Populacje szczególne:** profil bezpieczeństwa u młodzieży, kobiet i osób starszych uznaje się w dostępnej literaturze za korzystny, choć danych jest mniej niż u młodych mężczyzn.

6. Zastosowania poza mięsniem

To obszar najbardziej aktywnych badań i prawdopodobnie ten, w którym bilans korzyści do kosztów jest najlepszy.

Funkcje poznawcze

Metaanaliza Xu i wsp. (2024), obejmująca 16 badań RCT i 492 uczestników (20,8-76,4 lat), wykazała istotne efekty na **pamięć** (SMD = 0,31; 95% CI: 0,18-0,44), **czas uwagi** (SMD = -0,31) i **szybkość przetwarzania** (SMD = -0,51), ale **nie** na globalną funkcję poznawczą ani funkcje wykonawcze.

Analizy podgrup wskazują spójny wzorzec: efekt jest większy u osób chorych i u osób starszych, czyli tam, gdzie dostępność energii w mózgu jest ograniczona.

Deprywacja snu

Gordji-Nejad i wsp. (2024, *Scientific Reports*) podali jednorazową wysoką dawkę (0,35 g/kg) w trakcie 21 godzin wymuszonego czuwania, z monitorowaniem spektroskopią rezonansu magnetycznego (^{31}P i ^1H). Kreatyna utrzymała mózgowe poziomy fosfokreatyny i ATP oraz poprawiła szybkość przetwarzania i pamięć roboczą względem placebo. Późniejsze badanie RCT w układzie krzyżowym (2026) potwierdziło złagodzenie pogorszenia w zadaniach logicznych i liczbowych oraz w teście czujności psychomotorycznej.

To literatura młoda, z małymi próbami i dawkami znacznie wyższymi niż w typowym stosowaniu. Obiecująca, ale nieustalona.

Sarkopenia i zdrowie kości

Kierunek z narastającymi dowodami u osób starszych, łączący kreatynę z treningiem siłowym. To populacja z największym deficytem wyjściowym (niższe spożycie mięsa, mniejsza masa mięśniowa, niższa wydajność mitochondrialna), a więc z największym zapasem odpowiedzi.

7. Uwaga o konflikcie interesów

Znaczna część korzystnej literatury pochodzi od względnie niedużej grupy badaczy powiązanych z International Society of Sports Nutrition. Kilku z nich deklaruje finansowanie badań przez producentów kreatyny, a także członkostwo w radach doradczych i honoraria za wykłady.

To **nie unieważnia** ich pracy — deklaracje są przejrzyste, a metodologia recenzowana — ale umieszcza w kontekście kategoriyczny ton sformułowań w rodzaju „*najskuteczniejszy dostępny suplement ergogeniczny*”.

Warto zauważyć, że ci sami autorzy występują jako współautorzy prac z mniej korzystnymi wynikami (Candow w Desai i wsp. 2025; Forbes i Antonio w Lak i wsp. 2025), co wskazuje raczej na rzetelność naukową niż na celowe stronniczość.

8. Protokół, jeśli decydujesz się stosować

Forma: monohydrat. Żadna forma alternatywna (HCl, chelat, ester etylowy, buforowana) nie wykazała wyższości we wchłanianiu, retencji ani w wynikach, a wszystkie są znacznie droższe.

Dawkowanie:

- *Z ładowaniem:* 20-25 g/dobę w 4-5 porcjach przez 5-7 dni, następnie 3-5 g/dobę podtrzymująco. Nasycenie w około tygodniu.
- *Bez ładowania:* 3-5 g/dobę od początku. Nasycenie w 3-4 tygodnie. Mniej dolegliwości żołądkowo-jelitowych i mniejsza ostra retencja wody.

Pora przyjmowania: bez znaczenia. Mechanizm polega na nasyceniu, nie na działaniu ostrym.

Ciągłość: stałe stosowanie utrzymuje nasycenie. Nie ma dowodów uzasadniających potrzebę cyklowania.

Jakość: szukaj uznanego certyfikatu jakości (Creapure, Informed Sport lub równoważny), szczególnie u sportowców objętych kontrolą antydopingową.

9. Wnioski dla praktyki zawodowej

1. **To nie jest suplement konieczny.** To dodatek o małym efekcie, zależnym od kontekstu indywidualnego.
2. **Bodziec treningowy i bilans energetyczny wyjaśniają zdecydowaną większość wyniku.** Każda dyskusja o kreatynie, która wyprzedza rozmowę o objętości, progresji, snie i podaży białka, jest źle uszeregowana.

3. **Największe prawdopodobieństwo odpowiedzi** mają osoby startujące z niskich zapasów: wegetarianie i weganie, osoby o niskim spożyciu mięsa, osoby starsze i prawdopodobnie kobiety.
4. **Efekty są odwracalne.** Uczciwe jest powiedzenie tego klientowi: po odstawieniu straci masę wodną i margines wydolności, ale zachowa adaptację wypracowaną treningiem.
5. **Profil bezpieczeństwa jest solidny** u osób zdrowych przy dawkach konwencjonalnych, z zastrzeżeniem zakłócenia wyniku kreatyniny w surowicy.
6. **Zastosowania pozasportowe** — funkcje poznawcze w stresie metabolicznym, sarkopenia, zdrowie kości — mogą okazać się najmocniejszym argumentem za suplementem, mocniejszym niż wydolność na siłowni.
7. **Brak suplementacji nie równa się deficytowi.** Osoba z dwiema dekadami treningu i dietą wszystkożerną jest przewidywalnie blisko pułapu nasycenia samą dietą. Brak subiektywnej odpowiedzi to wynik oczekiwany, nie anomalia.

Bibliografia

1. Burke R, Piñero A, Coleman M, Mohan A, Sapuppo M, Augustin F, Aragon AA, Candow DG, Forbes SC, Swinton P, Schoenfeld BJ. **The Effects of Creatine Supplementation Combined with Resistance Training on Regional Measures of Muscle Hypertrophy: A Systematic Review with Meta-Analysis.** *Nutrients*. 2023;15(9):2116. DOI: [10.3390/nu15092116](https://doi.org/10.3390/nu15092116) · PMID: 37432300
2. Desai I, Pandit A, Smith-Ryan AE, Simar D, Candow DG, Kaakoush NO, Hagstrom AD. **The Effect of Creatine Supplementation on Lean Body Mass with and Without Resistance Training.** *Nutrients*. 2025;17(6):1081. DOI: [10.3390/nu17061081](https://doi.org/10.3390/nu17061081) · PMID: 40292479
3. Lak M, Forbes SC, Ashtary-Larky D, Dadkhahfar S, Robati RM, Nezakati F, Khajevandi M, Naseri S, Gerafiani A, Haghighat N, Antonio J, Tinsley GM. **Does creatine cause hair loss? A 12-week randomized controlled trial.** *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2025;22(sup1):2495229. DOI: [10.1080/15502783.2025.2495229](https://doi.org/10.1080/15502783.2025.2495229) · PMID: 40265319
4. **Creatine supplementation and resistance training: a comparison between novice and experienced lifters — a systematic review and dose-response meta-analysis.** *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2025. DOI: [10.1080/15502783.2025.2586523](https://doi.org/10.1080/15502783.2025.2586523)
5. Xu C, Bi S, Zhang W, Luo L. **The effects of creatine supplementation on cognitive function in adults: a systematic review and meta-analysis.** *Frontiers in Nutrition*. 2024;11:1424972. DOI: [10.3389/fnut.2024.1424972](https://doi.org/10.3389/fnut.2024.1424972) · PMID: 39070254
6. Antonio J, Candow DG, Forbes SC, Gualano B, Jagim AR, Kreider RB, Rawson ES, Smith-Ryan AE, VanDusseldorp TA, Willoughby DS, Ziegenfuss TN. **Common questions and misconceptions about creatine supplementation: what does the scientific evidence really show?** *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2021;18(1):13. DOI: [10.1186/s12970-021-00412-w](https://doi.org/10.1186/s12970-021-00412-w)

7. Antonio J, Brown AF, Candow DG, et al. **Part II. Common questions and misconceptions about creatine supplementation: what does the scientific evidence really show?** *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2025;22(1):2441760. DOI: [10.1080/15502783.2024.2441760](https://doi.org/10.1080/15502783.2024.2441760)
8. Kreider RB, Kalman DS, Antonio J, Ziegenfuss TN, Wildman R, Collins R, Candow DG, Kleiner SM, Almada AL, Lopez HL. **International Society of Sports Nutrition position stand: safety and efficacy of creatine supplementation in exercise, sport, and medicine.** *Journal of the International Society of Sports Nutrition*. 2017;14:18. DOI: [10.1186/s12970-017-0173-z](https://doi.org/10.1186/s12970-017-0173-z)
9. Gordji-Nejad A, et al. **Single dose creatine improves cognitive performance and induces changes in cerebral high energy phosphates during sleep deprivation.** *Scientific Reports*. 2024;14:4937. DOI: [10.1038/s41598-024-54249-9](https://doi.org/10.1038/s41598-024-54249-9)
10. **Single-Dose Creatine Reduces Sleep Deprivation-Induced Deterioration in Cognitive Performance.** *Nutrients*. 2026;18(8):1192. DOI: [10.3390/nu18081192](https://doi.org/10.3390/nu18081192)

Dokument przeglądowy o charakterze edukacyjnym i zawodowym. Nie stanowi porady medycznej. Każda decyzja o suplementacji przy chorobie nerek, wątroby lub zaburzeniach metabolicznych musi być oceniona przez pracownika ochrony zdrowia.

RODOLFO A. CALVO JAUBERT · [BALDURION.COM](https://www.baldurion.com)